

Nieuw beleid uit de Provinciehuizen

Op 15 maart zijn de nieuwe leden van Provinciale Staten gekozen. Inmiddels zitten de nieuwe Colleges van Gedeputeerde Staten in het zadel. Met zijn ervaring van Statenlid, IPO-secretaris en Tweede Kamerlid analyseert Jaap Jelle Feenstra de 531 pagina's aan provinciale bestuursakkoorden op de nieuwe milieukoers. Het provinciale beleid wijzigt met name rond stikstof en kernenergie. In tijden van polarisatie en versplintering waardeert hij de brede politieke samenwerking in provincieland.

JAAP JELLE FEENSTRA

De uitslag leverde een monsteroverwinning op voor de Boer Burger Beweging (BBB). De nieuwe partij werd in alle twaalf provincies de grootste fractie. Voorgaande statenverkiezingen hebben ook de plotselinge opkomst van nieuwe partijen laten zien, maar er is nu sprake van een opmerkelijk verschil met de toenmalige opstelling van LPF, PVV en FvD. BBB is namelijk nadrukkelijk bereid om bestuursverantwoordelijkheid te dragen en de daarvoor noodzakelijke compromissen met andere fracties te sluiten. In de onderhandelingen is door de betrokken partijen zelfs bewust ingezet op een zo breed mogelijke coalitie, hetgeen resulteert in Colleges van Gedeputeerde Staten met - naast BBB - zowel centrum-rechtse als centrum-linkse partijen. Deze brede coalities bieden draagvlak en leveren de nieuwe BBB-gedeputeerden ook ervaren collega-bestuurders op.

Brede benadering

In de nieuwe collegeakkoorden is de inzet op een brede politieke samenwerking gericht. Onderhandelingsstrategie terug te vinden. Noord-Holland is hier duidelijk over: 'Samen vormen wij een goede afspiegeling van de samenleving en verenigen wij de verschillende kenmerkende aspecten van onze pro-

vincie, van stad en platteland. Met deze brede blik gaan we voortvarend aan de slag met de grote opgaven waar de provincie voor staat.' Eenzelfde brede benadering hanteert Zuid-Holland: 'Wij kiezen voor samenwerking en overbrugging van tegenstellingen en hebben een brede coalitie gevormd.' En Limburg formuleert het zo: 'De verkiezingsuitslag is een aansporing aan de politiek om het echt anders te gaan doen. In Limburg heeft de BBB als nieuwe partij haar verantwoordelijkheid genomen door samen met VVD, CDA, PvdA en SP te werken aan een sterke en stabiele coalitie.'

Bestuursakkoorden

Inmiddels hebben elf van de twaalf provincies een College Akkoord afgesloten en zijn de nieuwe gedeputeerden geïnstalleerd (zie tabel 1). In tien hiervan is de BBB vertegenwoordigd. In Noord-Brabant lopen de onderhandelingen nog: in een motie is onvoldoende vertrouwen in BBB uitgesproken om het formatieproces te trekken.

Regionale trots

De provincies presenteren zich als zelfbewuste bestuurslaag, hetgeen me als voormalig statenlid en IPO-secretaris goed doet. Ietwat bombastisch tonen ze hun eigenheid: Groningen is een goudomrand pronkjuweel. Friesland is en blijft de mooiste pro-

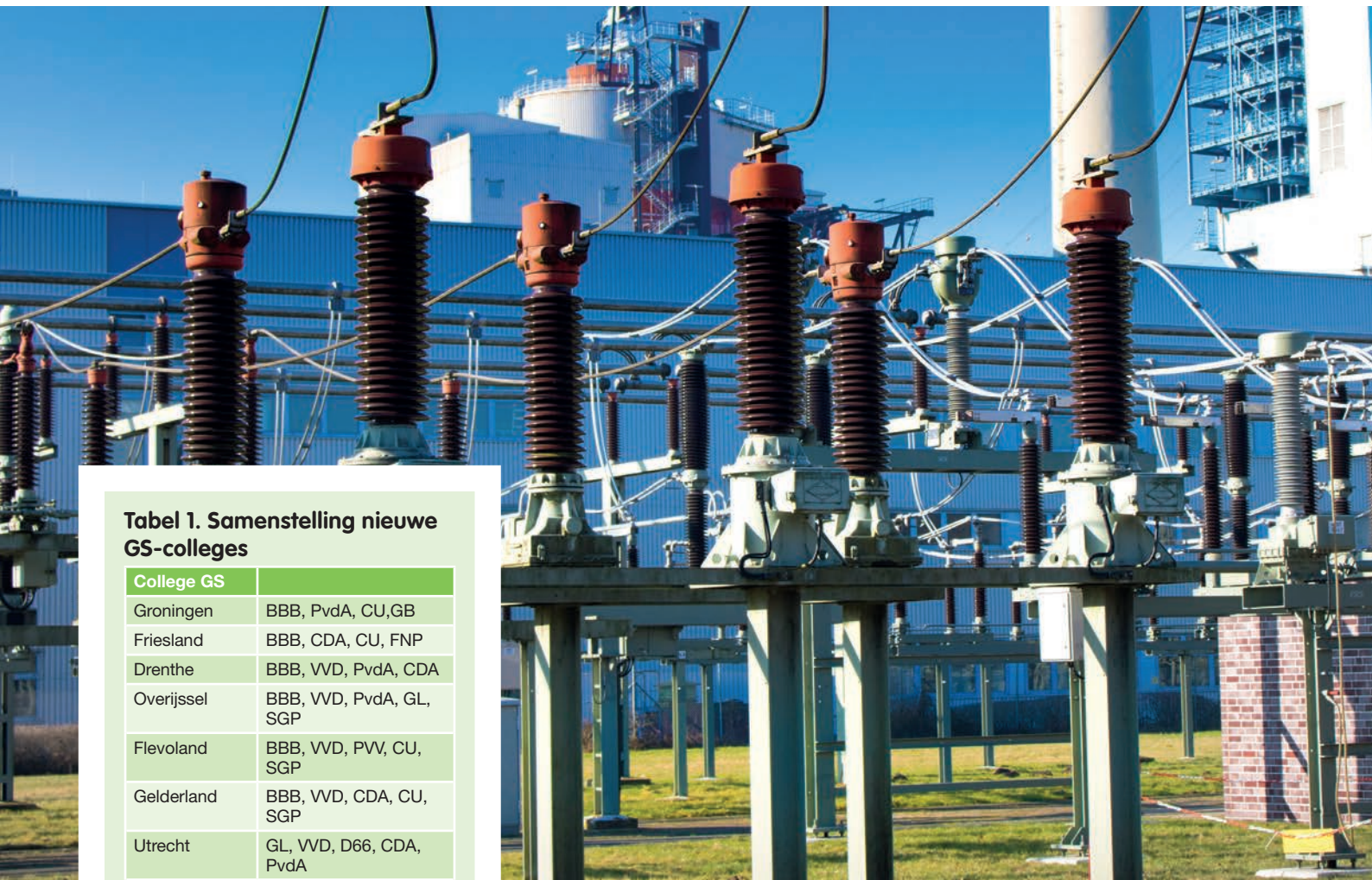
vincie en it bêste lân fan d'ierde. Drenthe heeft veel te doen, maar nog meer te bieden. Overijssel is een ondernemende provincie. Flevoland is uniek: als het ergens kan, is het hier. Gelderland is de mooiste provincie van het land. Utrecht is het kloppend hart van Nederland. En geen dierder plek voor ons op aard dan Zeeland!

Nieuw beleid

De 531 pagina's aan bestuursakkoorden geven bovenal aan dat de provincies hun reguliere beleid voortzetten. Daar zal ik nu niet nader op ingaan, maar wel op de nieuwe voorstellen. Dat betreft met name het stikstofbeleid, twee specifieke onderdelen van het energiebeleid en enkele aansprekende voorstellen over de circulaire economie, datacenter en het openbaar vervoer.

Stikstof

Uit de teksten over landbouw, stikstof en natuur blijkt duidelijk de onrust over het door het Kabinet Rutte-IV in gang gezette stikstofbeleid. In het kabinetsvoornemen wordt verplicht uitkopen van piekbelasters rond gevoelige gebieden niet uitgesloten, terwijl het halen van de reductiedoelen is versneld van 2035 naar 2030. Alle elf provincie-akkoorden bevatten hier omstandige hoofdstukken over. Veel akkoorden begin-

Tabel 1. Samenstelling nieuwe GS-colleges

College GS	
Groningen	BBB, PvdA, CU,GB
Friesland	BBB, CDA, CU, FNP
Drenthe	BBB, VVD, PvdA, CDA
Overijssel	BBB, VVD, PvdA, GL, SGP
Flevoland	BBB, VVD, PVV, CU, SGP
Gelderland	BBB, VVD, CDA, CU, SGP
Utrecht	GL, VVD, D66, CDA, PvdA
Noord Holland	BBB, VVD, PvdA, GL
Zuid Holland	BBB, VVD, CDA, PvdA, GL
Zeeland	BBB, VVD, CDA, SGP
Noord Brabant	volgt
Limburg	BBB, CDA, VVD, PvdA, SP

‘Provincies keren zich tegen verplicht uitkopen en versnellen stikstofbeleid’

nen zelfs met zo'n hoofdstuk en dat is in provincieland nog niet eerder vertoond. Menig provincie presenteert zich nu ook nadrukkelijk als landbouwregio.

In wisselende formuleringen kiezen de provincies positie tegen verplicht uitkopen en tegen het versnellen van het stikstofbeleid. Groningen werkt zelfs helemaal niet mee aan regelingen waarbij de boer niet meer mag boeren en voor Drenthe is gedwongen onteigening geen optie. Overijssel zal in deze coalitieperiode niet gedwongen onteigenen. Voor Flevoland is onteigenen onbestaanbaar. Gelderland vindt onteigenen niet passend. Noord-Holland wil onteigenen voorkomen, terwijl Zuid-Holland, Zeeland en Limburg geen gedwongen uitkoop willen. Alleen in Utrecht, waar BBB niet deelnam aan de onderhandelingen, wordt een meer genuanceerde benadering voorgesteld: het uitgangspunt is en blijft vrijwilligheid: *‘Halverwege de coalitieperiode bekijken we hoe de*

situatie er in de gebiedsprocessen voor staat. Tot dat moment zetten we geen gedwongen onteigening in.’

De nieuwe provinciebesturen laten deze ferme stellingname overigens direct volgen met opmerkingen over het meewerken aan landelijke wetgeving en Europese verplichtingen. Zo kennen we ons loyale middenbestuur weer. *‘Ons uitgangspunt is dat wij de wetten uitvoeren’*, stelt Friesland. Drenthe zegt eveneens de landelijke en Europese wet- en regelgeving na te zullen leven. Overijssel formuleert het nog nadrukkelijker: *‘Voor doelen en termijnen zijn wet- en regelgeving uitgangspunt.’* Bij dit onderdeel mag een fraaie Groningse formulering niet onvermeld blijven: *‘We willen graag dat natuurorganisaties boerinclusiever gaan naturen en boeren natuurinclusiever gaan boeren.’*

De meest concrete uitwerking van het stikstofbeleid treffen we in Zuid-Holland aan: *‘Wij gaan voor 12 stikstofgevoelige gebieden de emissies door landbouw, industrie en andere*

sectoren verlagen. De landbouw-emissie van 5.4-5.6 kton ammoniak pj kent vanaf 2030 een vermindering van 2,5 kton pj naar een uitstoot van 2.9-3.1 kton ammoniak pj. De reductie van stikstofoxiden voor de industrie is 38% en voor mobiliteit 25% t.o.v. 2019.’

Limburg presenteert overigens een interessant voorstel: *‘We richten voor de komende 4 jaar een provinciaal Blijversfonds in, waarmee we bewezen innovaties en verduurzaming stimuleren.’*

Energie

De hoofdstukken over het provinciale energiebeleid bevatten twee nieuwe punten. Provincies nemen stelling tegen de plaatsing van windturbines en zonneparken en tonen belangstelling voor kleinschalige vormen van kernenergie.

Windenergie

Groningen ziet geen ruimte voor nieuwe plannen voor grootschalige wind- en zonne- »

parken op land. Friesland omarmt het open landschap: nieuwe windmolens en zonnepanelen mogen daar geen afbreuk aan doen. Flevoland wekt nu een kwart van de windenergie op land op en ziet geen ruimte voor nieuwe windmolenlocaties. Gelderland wil zelfs helemaal geen nieuwe windinitiatieven meer. Alleen Noord-Holland kiest een meer genuanceerde opstelling: 'Windmolens op zee hebben onze voorkeur, maar ook plaatsing van windmolens op land zal onder voorwaarden nodig zijn.'

Kernenergie

Zuid-Holland sluit voor de energietransitie geen enkele CO₂-neutrale techniek uit, er mag onderzoek plaatsvinden naar de potentie voor plaatsing van kleine modulaire kernreactoren. Noord-Holland wil de voor- en nadelen van thorium en small modular reactors in beeld brengen. Flevoland staat open voor onderzoek naar de toepassing van thorium. Limburg lonkt naar mogelijke vervolgstappen op basis van het lopende haalbaarheidsonderzoek en consortiumvorming naar kernenergie met Small Modular Reactors. Dit laatste ziet Gelderland ook als serieuze optie. Zeeland is zelfs bereid mee te werken aan de oplossing die het Rijk ziet rond kernenergie.

Aansprekende initiatieven

Circulair

De nieuwe provinciebesturen zetten duidelijk in op het stimuleren van een circulaire economie. Groningen gaat bedrijven die innoveren en verduurzamen stimuleren en faciliteren. Friesland bestempelt 2025 zelfs tot het jaar van de circulaire economie. Utrecht maakt haar inkoopbeleid circulair, stelt een grondstoffenstrategie op en verwerkt het versnellen van circulariteit in vergunningen. Noord-Holland wil koploper zijn in de omschakeling naar circulariteit en stimuleert in dit kader onder meer circulair en biobased bouwen. Zuid-Holland wil in 2030 50% minder primaire abiotische

'In Groningen is geen ruimte voor nieuwe wind- en zonneparken'

grondstoffen gebruiken en in 2050 een volledig circulaire economie.

Datacenter

Vanwege overlast en energiegebruik ziet Noord-Holland de komende collegeperiode geen ruimte voor hyperscale-datacenters.

Openbaar vervoer

Zuid-Holland kijkt bij het stimuleren van het gebruik van openbaar vervoer naar de zogenoemde Deutschlandticket. Hiermee kun je voor 49 euro per maand onbeperkt reizen per stoptrein, bus, tram of metro. Ook is Zuid-Holland groot voorstander van internationale treinverbindingen met andere Europese steden. Doelstelling is dat de trein de eerste keuze wordt bij reizen tot 750 km.

Conclusies

Bij het doornemen van de elf provinciale bestuursakkoorden valt op dat de nieuwe GS-bestuurders veelal het beleid van de voorgaande colleges voortzetten. Eigenlijk is er maar één opmerkelijke wijziging. Dat betreft het stikstofbeleid. De provincies nemen duidelijk stelling tegen het verplicht uitkopen en het versnellen van het landelijk beleid. Natuurherstel is gebaat bij een voortvarende reductie van emissies, maar het louter aanscherpen van doelen en termijnen brengt beleidsacceptatie en -realisatie niet dichterbij.

Ondanks de maatschappelijke trend van een toenemend wantrouwen, een bitter-scherpe toon in het publiek debat en een pijnlijk ervaren afstand van de burger tot het overheidsbeleid, blijken onze provinciale volksvertegenwoordigers de bereidheid

tot het overbruggen van tegenstellingen nog buitengewoon goed te beheersen. Een geruststellende conclusie. De gekozen inzet maakt een gebalanceerd en uitvoerbaar geacht beleid met een breed draagvlak mogelijk. Het siert belangenorganisaties als ze erin slagen om vervolgens de geboden ruimte in het provinciaal beleid constructief te benutten bij de verdere uitwerking, bijvoorbeeld door hun achterban mee te nemen in het realiseren van de doelen. Louter kritiek vanaf de zijlijn voedt alleen maar de spiraal van onrust en onvrede.

Meloenronde

Ongetwijfeld heeft menig fractie bij de beoordeling van de akkoorden een pijnlijk punt moeten accepteren, de zogenoemde moeilijk door te slikken meloen. Dat brengt me bij het volgende voorstel: het komt het onderling vertrouwen en daarmee de toekomstige samenwerking ten goede als in de laatste onderhandelingsronde elke fractie de gelegenheid wordt geboden om één moeilijk punt aan te wijzen en voor deze 'meloen' een andere, vergelijkbare formulering aan te leveren. Elke fractie weet dat de andere fracties met de voorliggende concepttekst eigenlijk al akkoord waren, dus de nieuwe formulering kan daar niet sterk van afwijken. Een doordacht en passend voorstel voorkomt dat op termijn het moeilijk punt als frustratie allen opbreekt. Acceptatie van het nieuwe voorstel door de overige fracties doet een meloen verdwijnen, maakt het totaal voor de betreffende fractie meer acceptabel en leidt verplichtend tot een meer gemotiveerde start van het nieuwe bestuurscollege. Graag reik ik toekomstige onderhandelaars dit meloen voorstel aan! ●●●